

eis etiam super infideles, qui etsi non habent legem nisi naturæ, si tamen contra legem ipsam naturæ faciant, licet per Papam puniri possunt.

- 61 Et t̄ Roderici Sancti Episcopi Zamorensis in lib. de orig. ac differentia Princip. pag. 1. ubi ait, quod nemo nisi Christus, vel ejus Vicarius in terris potest dicere illud, quod Propheta de Christo dixerat, *Mibi alienigenæ subditi sunt.* Nam propter universale dominium nullus mortalium est ei alienus, & non subditus; quia scriptum est de eo: *Data est mihi omnis potestas in celo, & in terra.* Et iterum: *Omnes gentes servient ei & dominabitur à mari usque ad mare, & omnis terra possessio ejus.* Quæ auctoritates loquuntur de Romano Pontifice qui vice Christi principatur in universo Orbe in spiritualibus, & temporalibus; & habet verum unicum, & immediatum totius mundalis machinæ Imperium, cui Imperator deservit, & ministrat, ita ut ad jussum Principatus Papalis, sit amobilis, revocabilis, corrigibilis, & punibilis.
- 62 Idem t̄ etiam novissimè probat Calist. Remir. dict. tract. de lege Regia Aragon, §. 2. n. 44. ubi concludit, quod in finem supernaturalem ubique terrarum Romanus Pontifex utrumque gladium habet, & non solum Ecclesiasticam, sed etiam secularem supremam potestatem, quam, quantum finis supernaturalis postulat, super omnes Principes fideles, quinimo, & infideles exercere poterit. Quod in provinciis & Regnis Saracenorum securè post alios, quos refert, admittere videtur Freitas de Imperio Asiatic. cap. 8. num. 42.
- 63 Et magis præcise, in t̄ terminis ipsiusmet questionis, de qua sermonem habemus, quod Alex. VI. potuerit Indiæ Occidentalium Inquisitionem, & acquisitionem Regibus nostris concedere, & quod illi hoc titulo fulti (præter alios quos supra retulimus) justè easdem acquirere, & retinere possint, integro tractatu probasse, & defendisse videtur t̄ Joan. Lup. Palac. Rubios, cui titulum fecit: *Insularum maris Oceani, ad quem se remittit in dict. tract. de obtent. Navarræ. 2. part. §. 1. in fine.*
- 64 Ginesius Sepulveda in Apologia pro eadem Indiæ acquisitione ad Episcopum Segoviensem.
- 65 Petr. Malferitus t̄ I. C. Balcaris in sæpè allegato consilio 769. apud Mandel. vol. 4. ex n. 40. & ex num. 86. & num. ult. ubi intrepidè concludit, hanc Alex. VI. concessionem validam, & licitam fuisse, & Reges nostros ejus virtute in utroque foro has Novi Orbis regiones securissimè possidere.
- 66 Marquard. t̄ de Susanis in tract. de Jud. & Infidel. 1. part. cap. 14. ubi inquit, quod contrarium dicere, saperet hæresim, & quod dictæ concessionis virtute justè bella mota fuerunt Indis noviter repertis per gentes Hispanorum & eodem titulo legitime possessi sunt, & possidentur.
- 67 Greg. Lop. t̄ licet parum sibi constans in d. l. 2. tit. 23. part. 2. gloss. magn. colum. 3. & magis secure in l. ult. tit. 18. p. 2. gloss. 7. verb. *En la conquista ubi quæres, quamnam Regna hodie possint dici de conquista Regis Hispaniæ, cum jam, Deo favente, omnis ejus terra, quæ*

olim à Saracenis occupata erat, ab illis ablata fuerit; respondet: *Potest dici, quod tunc erunt de conquista Regis Hispaniæ omnes insulae, & terra firma maris Oceani, juxta concessionem Alexandri: multum enim Papæ concessio in his operatur, juxta notata per Bartolum in tract. de insula, verb. Nullius, col. 2. & 3. & si Papa voluit, potuit, & de ejus potestate dubitandum non est, licet ista terra nunquam fuerint in potestate nostra. Cum Papa sit Vicarius Christi, et omnia sunt subdita. Et in leg. 29. tit. 28. part. 3. verb. Poblare, ubi illum text. ponderans, & multum commendans doctrinam Bart. in dict. tract. de insula, verb. Nullius inquit: *Quæ applicare sum solitus concessionem facta per summum Pontificem Alexandrum Catholicis Regibus Hispaniæ de insulis, & terra firma Indiæ maris Oceani.**

Idem t̄ sequuntur, eandem Alex. VI. donationem laudantes & utilem, ac validam fuisse probantes, Franc. Vargas in tract. de Episcop. jurisdictione, confirm. 10. Anast. Germon. omnino legendus dict. cap. 13. num. 34. & seqq. Joan. Metell. relatus in Theat. vite hum. votum. 28. lib. 2. pag. 4236. Camill. Borell. de præstant. Reg. Cath. cap. 46. num. 224. Joan. Boter. in relation. univers. 4. part. lib. 2. pag. 49. Rutil. Benzoni. de ann. Jubil. lib. 1. cap. 10. pag. 53. ubi refert Sanderum de visib. Monarch. lib. 7. Bobadill. in d. cap. 17. num. 7. Mirra d. cap. 24. num. 32. Param. d. lib. 3. de orig. Inquisit. quest. 1. opin. 4. num. 145. ubi refert quemdam Doctorem nomine Vazquez cons. 8. de eadem donatione agentem, quem Ego invenire non potui, Ceval. d. tom. 4. commun. quest. fin. ex num. 309. ubi tandem resolvere videtur, quod licet Principes per se non possent terras infidelium debellare, benè tamen possent ex licentia & facultate Pontificis? & quod hæc fuit ratio, propter quam Reges Catholici, & eorum successores possident hæc Regna Indiæ, quæ Alex. VI. eis adidit hæc conditione, & lege, ut ad Christianam Religionem eos reducentes studerent; & quod ita succedit regula l. justè possidet. ff. de acquirend. possess. Pat. Ferdin. Rebell. de oblig. just. lib. 18. quest. 23. per totam, ubi loquitur de aliis similibus aliorum Pontificum donat. onibus, Regibus Lusitanæ factis, ad acquisitionem Indiæ Orientalium.

Anton. de Herrera omnino legendus in sua hist. gener. Ind. decad. 1. lib. 2. cap. 4. pag. 51. & seqq. ubi Hispano sermone de eadem Pontificis potestate plenissimè agit, & de causis, & rationibus, quæ Alex. VI. movere poterunt, ut supremum hujus Novi Orbis Imperium Regibus Castellæ, & Legionis, eorumque successoribus pleno jure concederet.

Et melius t̄ Thom. Boc. de sign. Eccles. Dei 69 lib. 10. cap. 13. & lib. 17. cap. 4. & de Italia statu, lib. 3. cap. ultim. pag. 342. & seq. lib. 4. cap. ult. pag. 445. ubi ita scribit: *His addi posset, quod supra diximus, ab Alex. VI. Indiæ Occidentales, & Orientales aquis partibus inter Castellanos, ac Lusitanos fuisse divisas. Quod cum multis de causis efficere posset ille, tum verò ea quam S. Antoninus tradidit, quia scilicet Pontifex, Christi, Dei, que Vicarius quocumque voluerit in terris, ligat, ac solvit ob publicum bonum; jusque ipsi est infide-*

les punire, cum juxta lumen naturæ nequaquam vivunt, atque omni dominio privare. Atque ita non modò hæc potest, quatenus est necessarium ad salutem animarum, sed etiam quatenus est utile ad bonum publicum. Nam cum Christus Petro dixit: *Pascet jussit ut subditos aleret omni subsidio spirituali, ac temporalis, ut, post clarissimos Doctores, adnotavit omni virtutum genere florentissimus Cardinal. Toletus.*

- 70 Ille quoque t̄ Chiapensis Episcopus Fr. Bartholom. de las Casas, licet Indiæ debellationi parum in suis opusculis faverit, earum tamen acquisitionem hoc Pontificis concessionis titulo saltem quoad dominium supremum, inconcussum manere resolvit in dict. tract. comprobatorio, ubi cum multis mediis Papæ potestatem in gubernandis, restringendis, aut etiam tollendis infidelium dominis, & provinciis assersisset, tandem fol. 66. in hæc verba prorumpit: *Iste est, & non otro el fundamento fortissimo mas que todas las duras y firmes penas sobre el qual tienen los dichos Catholicos Reyes de Castilla y Leon asentado y colocado. evca de aquel universo, amplissimo y extendido Orbe de aquellas Oceanas Indias, su ministerial Principado, y Real señorío; conviene a saber, en el divino poder del Papa comunicado al Papa de Christo, y del Papa á los Reyes, y así les compete por autoridad del derecho divino. Por tanto de aquí adelante ninguno deve poner duda en esta justicia, y tan poco deben vaguar fingiendo varios títulos.*

Eandem etiam sententiam novissimè probat, & sequitur August. Barbo. in Pastoral. 1. part. tit. 3. cap. 2. num. 41. & sequentibus, & Nos prosequimur infra cap. seq. ex num. 19. & lib. 3. cap. 1. ex num. 13.

Pro cuius sententiæ confirmatione, ex innumeris argumentis, & auctoritatibus, quibus eam fulciunt, & defendunt Doctores supra relati, præsertim Gernoni. dict. cap. 13. Param. dict. opin. 3. ex num. 26. & Mart. dict. 1. part. ex cap. 18. ad 23. Primò considerari potest, quod t̄ cum Romanus Pontifex, ex concordia, & necessaria ad salutem, omnium Catholicorum assertionem, officium Dei gerat in terris, & Christi Domini Vicarius esse dicatur, unumque cum eò tribunal constituat, cap. licet, cap. quanto, cap. inter corporalia, de translatione Episcop. cap. 1. vers. Porro, ut Eccles. benef. quinimo & sit Deus vivens in terris, juxta elegans dictum Joan. de Anania in cap. quod olim de Judæis, quod refert, & multum extollit Socini. Junior consil. 31. num. 51. & 52.

Sacrilegii t̄ instar esse videtur, eximiam ejus, & omnimodam potestatem, & auctoritatem in dubium vocare, arg. l. 2. C. de crimin. sacrileg. & Solem (quod ajunt) facibus adjuvare, in ea comprobanda aut commedanda, verba consumere, cum se ipsam satis ostendat, ut alias dicitur in l. 1. ff. de in integ. restit. & in cap. si omnia 6. quest. 1.

Er de t̄ hoc extent integri, & locupletis imi tractatus, & commentarii Joan. Parisiens. Augustini de Ancona, Bartho. de Spina, B. Joan. à Capisiano, Hieron. Alban. Franc. de Varga Steph. Auferrii, Petr. Albini, Petr. à Monte, Lælii Jordani, Alfonsi Alvarez Guerrero,

Joan. Stephani de ador. pedum Pontif. & alii, qui habentur inter tract. DD. tom. 13. part. 1. & 2. Albert. Phigitus in tract. de Eccles. Hierarch. & Joan. Stapleton. in tract. de Magnit. Eccles. Rom. ultra quos plurima etiam congeserunt Palac. Rub. d. tract. de obtent. Navarræ. 2. part. per totam, Malferit. & ejus additio dict. cons. 709. Afflic. dectis. Neapol. 253. num. 14. Ludov. Gomez. in cap. 1. de concit. lib. 6. ex num. 28. Chassan. in Catal. glor. mundi 4. part. cons. 7. Paul. Fusc. de visitat. lib. 1. cap. 2. num. 2. & 21. & alibi passim, Pet. Bertrand. in tract. de orig. jurisdictione. quest. 4. n. 1. & 5. & de jurisdictione. Eccles. quest. 2. n. 12. Riminala. cons. 57. n. 22. Guallel. Redoan. de spoliis, quest. 7. §. his præsuppositis, per totum, Julius Clar. recep. vent. e. fin. quest. 35. vers. Videamus, Pet. Gregor. lib. 15. Syntag. cap. 3. num. 1. & seqq. Perogrin. de jure Fisci lib. 1. tit. 2. ex num. 11. ad 37. Anastas. Germon. lib. 3. de sacr. immunit. cap. 15. ex num. 4. Petr. Cenedo, qui plures alios recenset in collect. 47. ad Decretum, num. 2. & 3. & collect. num. 18. pag. 33. Param. dict. lib. 3. quest. 1. per totam, & dict. quest. 11. num. 31. cum multis sequentibus Camill. Borell. in sum. d. cis. tit. 4. & de præstant. Reg. Cathol. cap. 47. num. 45. Card. Paleot. de sacro Consistorio Cardinal. in concl. oper. memor. 5. pag. 363. Hieron. Ceval. præct. commun. quest. 64. num. 2. Petr. Beltran. à Guevara in propugnaculo contra Venetos, assert. 2. §. 1. pag. 143. & 144. Joan. Baptist. Valenzuela in monit. contra eosdem Venetos, 5. part. ex num. 50. Anton. Cardoso in repet. verb. Papa, num. 5. & novissimè Joan. Pineda in commentar. sup. Eccles. pag. 1203. & seq. Pat. Suar. in defens. Fidel. lib. 3. cap. 14. & 29. & in tract. de Fide, disp. 10. sect. 1. Ponte in convention. utriusque Monarch. lib. 1. cap. 4. pag. 18. Fr. Pet. Ramon. de primatu Petri, Calist. Remirez de lege Regia Aragon. §. 2. n. 10. 20. & 48. Gars. Mastrilli de Magistrat. lib. 1. cap. 2. ubi concludunt, & quos t̄ Papa inter omnes mundi Principes supremum obtinet principatum, & Monarchiam, & est major omnibus, & unus omnium Princeps, constitutus super Reges, & Regna, causa causarum, Dominus Dominantium, omnium dignitatum, omnia, & super omnia, & quod t̄ nullus ei potest dicere: *Cui 75* ita factis? nec de ejus facto judicare, juxta glossam in dict. cap. quanto, & in cap. cuncta per mundum 9. quest. 5. & tradita ab Innocent. in cap. inquisitioni, num. 3. & 4. de sentent. excommun. & Socini. sup. ubi addit, quod t̄ quid 76 quid agit Papa, agit tamquam Deus, cum ejus potestas ex Deo sit, eò quod contra potestatem Clavium, quin Papa omnia possit, disputandum non est.

Unde glossa singularis in cap. serpens, de prenit. dist. 1. scriptum reliquit, t̄ quod qui Papæ 77 mentitur, perinde sacrilegium committit, ac si Deo mentiretur. Et D. Antonin. in 3. part. sum. tit. 22. cap. 5. §. 1. & §. 11. & alii quos refert, & sequitur Peregrin. dict. tit. 2. num. 2. majorem t̄ esse, inquit, jurisdictionem Papæ, quam 78 Angelorum, cum juxta sententiam D. Paul. 1. Corinth. 6. ipsos etiam Angelos judicare possit, quod in specie expendit Innocent. in cap. per ve-

merabilem circa finem, vers. Paulus etiam, qui sibi sint legitimi, & Alex. III. in cap. relatum 2. quast. 1. & qualiter accipiendum sit, bene explicat Thom. Boc. plura alia ad nostrum propositum referens in lib. 5. de jure natur & Divin. Ecclesiast. libert. & potest cap. 10. & Param. d. opin. 4. ex num. 59.

Tertulian. quoque lib. 1. ad uxorem, Pontificem + Maximum, Regem seculi appellat, & Ecclesia de eo canit:

Tu es Pastor ovium, Princeps Apostolorum,
Tibi tradidit Deus omnia Regna mundi.

80 Et D. + Bernard. lib. 3. de consider. ad Eugen. sic elegantissime scribit: Tu, qui es Sacerdos magnus, Pontifex summus, Princeps Episcoporum, hares Apostolorum, primatu Abel, gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, iudicatu Samuel, potestate Petrus, unctioe Christus, &c.

Et in fine lib. 4. eum nominat: Christianorum Ducem, pastorem plebium, ultorem scelerum, malorum metum, malleum tyrannorum, Regum patrem, legum moderatorem, Canonum dispensatorem, sal terre, Orbis lumen, Sacerdotem altissimi, Vicarium Christi, Christum Domini, Deum Pharaonis.

81 Et in hoc idem respiciens + D. Augustinus in sermone quodam Apost. Pet. & Paul. incip. Fortis & humilis, non minus efficaciter, & eleganter eandem universalem Ecclesie potestatem in spiritualibus, & temporalibus, brevi hoc verborum compendio exposuisse, & constrinxisse videtur: O mira potentia & ineffabilis gratia Salvatoris! quis plebejum piscatorem Apostolorum facile crederet Principem? & Regibus obsistere? Reges sanctificare? Regnis omnibus imperare? mundum refranare legibus? demonem calcare pedibus? jubere virtutibus? cælum hominibus aperire, cum velit, claudere, cum placeret? conversis donare, n. g. perveris? merita mundi cognoscere? culpas, & crimina hominibus relaxare?

82 Quod etiam ante eum + agnoscit B. Ignatius, qui vixit temporibus Apostolorum, dum in epistola ad Smyrnenses scribit, post Deum secundo loco, & ante omnes Reges, Pontificem honorandum: Ut Principem Sacerdotum, imaginem Dei ferentem, Dei quidem propter Principatum, Christi vero propter Sacerdotium.

83 Et + Petrus Blesensis luculentissimus sui temporis Scriptor, relatus & laudatus ab Illustriss. Cardin. Baronio in Paranesi ad Remp. Venet. pagin. 6. qui Cælestinum Pontificem his verbis alloquitur: Princeps Apostolorum adhuc in Apostolica sede regnat, & imperat, & in medio est constitutus iudicarius rigor: illudque restat, ut exerratis in maleficos, Pater, gladium Petri, quem ad hoc constituit super gentes & Regna, Christi cruce antecellit Cæsaris aquilas, gladius Petri gladio Constantini, & Apostolica sedes præjudicat Imperatorie potestati.

Vestra potestas à Deo est, an ab hominibus? Nonne Deus Deorum locutus est vobis in Petro Apostolo, dicens: Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cælis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cælis? &c.

Quapropter quidam Anglici relatus à Glos. 84 sa in proem. Clement. Episcopo Chiapensi in dict. tract. comprobator. fol. 63. & à Navarro d. cap. notab. 3. num. 12. hanc amplissimam Pontificis potestatem venerans, & admirans, sic eum alloquebatur:

Papa stator mundi, qui maxime rerum.
Nec Deus est, nec homo, quasi neuter inter utrumque.

85 Quod + vel ex ipsis, etiam Papa, aut Pontificis nominibus, quibus hac summa dignitas nuncupari solet, bene significatur. Nam juxta veriores eorum etymologias, & acceptiones, Pontifex à summa quam habet faciendi, & operandi potestate appellatur, & Papa, quasi omnium Pater, sive quasi stipendus, venerandus, & admirandus, ut constat ex his; quæ observant Brisson. Hotman. Berrou. Prate. Joan. Calin. & reliqui, qui de verbis juris scripserunt, Alciat. lib. 2. Pavergon. c. p. 6. Corras. in l. 2. §. deinde ex his, ff. de orig. jur. num. 17. & 18. & lib. 5. miscellan. cap. 15. & lib. 3. cap. 22. Joan. Funger. in Etymol. Græco Lat. in eisdem verbis, Gilbert. Reg. lib. 1. enantioph. cap. 24. Ant. Cardoso. in d. verb. Papa, num. 1. & Sebast. Covarr. in Thesaur. ling. Hisp. verb. Papa, fol. 577. & verb. Pontifice, fol. 502.

86 Et licet olim Papa nomen aliis etiam inferioribus Episcopis tribueretur, ut late observat Hieronym. Savar. in comment. ad Sidon. Apol. epist. 1. lib. 6. & alibi passim, & Corras. d. c. 15. postea tamen circa annum 850. Episcopis tribui desit, & peculiare solum Romani Pontificis ob eminentiam dignitatis factum fuit, ut constat ex Concil. Chalcedon. act. 16. & testatur Baron. in Martyrolog. ad diem 10. Januarii, Anton. Mornach. in observat. super Cod. ad l. 4. C. de summa Trinit. pag. 14. & novissime Mauclet. in epistola dedicat. ad lib. de Monarch.

Neque hoc mirum videri debet, cum apud + Hebræos, Athenienses, Lacedæmonios, Ægyptios, Persas, Gallos, Germanos, Romanos, & sapientissimas alias nationes, id commune fuerit, ut iidem forent Pontifices Maximi, ac Reges, sive in sacra, & profana simul jus summum Sacerdotes haberent Deut. cap. 17. & apud Joseph. lib. 14. antiq. cap. 16. & 17. Xenophon. in lib. de Rep. Lacedæmoniorum, Ælian. lib. 14. de varia hist. cap. 34. Strabon. lib. 17. Euseb. in Chronie. Agatiam lib. 2. Cæsar. lib. 6. de Bello Gallico, Tacit. de morib. German. Cicer. lib. 2. de legib. Valer. Maximo lib. 1. capit. 1. & late prosequitur Cæsar. Baron. dict. anno Christi 57. numer. 33. & seqq. & eo translato, & non relato Thom. Bocius lib. 4. de Ital. statu cap. ult. & de ruinis Gent. lib. 3. cap. 6. Param. dict. opin. 3. ex num. 53. & Marta dict. 1. part. de jurisdict. cap. 22. num. 7. & 8. & cap. 25. ex num. 50. Petr. Greg. lib. 15. Syntagm. cap. 1. Bobadill. d. c. 17. num. 3. & 10. & text. in Cap. Cleros, 21. dist.

Et + conducit, quod magis in specie nostra 88 de Hebræorum Sacerdotibus tradit Boc. d. lib. 3. de ruinis Gent. cap. 2. pag. 234. quod eos præcipue spectabat, terram Promissionis dividere, & eam quisque partem sortiebatur, quam illi assignassent, ut haberetur, Josue 14. qui etiam eadem de

de causa, ut idem Auctor advertit lib. 1. cap. 1. pag. 128. in superhumerali vestis Sacerdotalis, quæ Podaris, appellabatur, totum Orbem Contextum gerebat quasi totum illum suis humeris gestari, & ex præscripto suo gubernari, significaretur.

89 Secundo facit, quod licet plures Auctores in ea opinione fuerint, ut in Christo, ut homine, nullum temporale Regnum, nec dominium constituant, ut vidimus supra in 2. argumento contrarie assertionis: verior + tamen, & magis communis esse videtur aliorum sententia, qui Christo omnia creata subjecta fuisse dicunt, & à Christo gubernari, non modo uti Deo, sed etiam uti homine, quia sibi hæc omnia habuit. Quam 90 ita + constanter à sanctis Patribus teneri affirmat Thom. Boc. de ruinis Gentium, lib. 6. cap. 1. ut ab ea recedere, hæreticum esse dicat. Sic enim tradent S. Iren. lib. 4. adversus hæreses cap. 37. Justin. quast. 140. Athanas. lib. 5. cap. 4. Basil. Psalm. 2. Cyril. Jerusalem. catech. 10. Chrysost. cap. 1. ad Ephes. & ad Hebr. Ambros. in eadem epist. ad Hebræ. Hieron. part. 7. August. lib. 2. de concip. pag. 109. Hilari. lib. 2. sup. Matt. in princip. Cyril. Alexandrin. lib. 2. in Joan. c. 13. & Theologi communiter in 4. divinat. 58. q. 1.

91 A quibus + in substantia non valde dissentiant, qui alia consideratione utentes, resolvunt, Christum ab instanti sue conceptionis ex dono Patris, & Hypostaticæ unionis virtute, absolutam, & universalem totius Orbis Monarchiam, & jurisdictionem tam in temporalibus quam in spiritualibus habuisse, ita ut absque cujusquam injuria usurpare sibi potuerit, & possit omnia mundi Regna, Reges d. ponere, ac denique de rebus omnibus temporalibus ad libitum statueret, tamquam illi simpliciter, ac plene subjectis.

92 Quamvis + hoc dominium non tollat ab aliis hominibus jura, & dominia Regnorum, cæterarumque rerum, quas Deus illis concessit: neque Christus ipse eo unquam in eorum damnum uti voluerit, qui propter eximiam suam humilitatem, & mansuetudinem magis venit ministrare, quam ministrari, & spiritualia, quam temporalia tractare, ut ipse dicit Matth. 20. & Marc. 10.

93 Quam opinionem + absque ullo anigmate amplectitur D. Bernard. lib. 3. de consid. ad Eugen. dum ait: Dispositio tibi super Orbem hereditata est, non data possessio. Non tu ille, de quo Propheta ait: Et erit omnis terra possessio ejus, Christus hic est, qui possessionem tibi vindicat, & jure creationis, & merito redemptionis, & dono Patris. Cui enim alteri dictum est: Postula à me & dabo tibi gentes hæreditatem tuam, & possessionem tuam terminos terra.

94 Et + ultra D. Antonin. Almain. & Turrecem. mat. sup. num. 34. relatus late, & optime probat, & defendit Burgens. in addit. 2. ad Matth. cap. 2. Roffens. contra Luther. art. 25. Nicol. Grandis in illud ad Hebr. 1. quem constituit hæredem universorum: Alvar. Pelag. de planct. Eccles. lib. 2. Episcopus Chiapensi in dict. tract. comprobatorio, fol. 20. Malferit. d. cons. 1769. num. 47. & seqq. Marquard. de Judels. 2. part. cap. 2. num. 3. Augustin. de Avena in summ. de potest. Eccles. quest. 1. art. 1. Ant. Corset. de Tom. 1. de Ind. jure.

potest. Regia, 5. part. num. 32. Albert. Pighi. lib. 1. Hierarch. Eccles. cap. 3. Navar. qui plures alios recenset in dict. cap. novit, notab. 3. numer. 8. & seqq. Durand. de origin. jurisdict. quest. 3. Tot. in 4. dist. 25. quest. 2. artic. 1. & 4. Angel. Rocha in Bibliotheca Vaticana, pagin. 185. & seqq. Bafi. de just. & jur. quest. 4. de dom. dub. 1. conclus. 1. col. 138. Aragon. quest. 67. art. 1. §. cæterum, Salon. quest. 4. art. 4. vers. Tertia opinio Alfons. Mendoza in qualibet. de dom. Christi, §. 1. & seqq. Casar. Baron. in Annal. Eccles. anno Christi 77. n. 28. & seqq. Molina omnino videndus, dict. tract. 2. quest. 28. vers. Quinta conclusio, Param. dict. quest. 1. opin. 3. in princip. & opin. 4. ex numer. 61. & num. 90. ubi plurimos Auctores, cumulat, expressè tenentes, nulla ratione denegari posse Christo prædictam temporalem potestatem, saltem in habitu, Cevali. in pract. commun. quest. 283. & 739. Valenzuela in monitor. contra Venetos, 3. part. num. 69. fol. 78. Pat. Suarez in 3. part. tom. 1. disp. 48. Gabriel Vasquez in eadem 3. part. disp. 87. cap. 2. Pat. Salazar. in comment. Proverb. cap. 8. & novissime Franc. Mendoza in comment. ad cap. 2. Reg. annot. 15. sect. 3. num. 22. pag. 655. Thom. Bocius de ruin. Gentium lib. 6. cap. 1. & Marta dict. tract. de jurisdict. 1. part. c. 22. & in appendice ejusdem capit. pag. 46. & 47. & novissime post hæc scripta Michael Maucletus de Monarchia, 1. part. lib. 3. cap. 3. & seqq. & Seraph. Freitas de Imp. Asiat. cap. 6. num. 56. & 65.

95 Quibus + aperte Regius Psaltes favere videtur, dum Psalm. 2. & 23. præannuntiat, Christum à mari usque ad mare dominaturum, Reges cum insulis munera illi oblaturos, gentesque in hæreditatem suam habituros, & in possessionem suam terminos terra. Necnon illud Psal. 109. ubi Christi Sacerdotium secundum ordinem Melchisedech futurum prædicat, quem constat simul Regem, & Sacerdotem fuisse. Quod + D. Paul. 96 ad Hebr. 6. vers. 7. dilucidius interpretatur, scribens, quod sicut Melchisedech dictus est Rex justitiæ, itemque Rex Pacis, & ab Abraham decimas accepit, cui & benedixit, ita Christus, cuius est nomen à Regno, tam in hoc mundo, omnia sibi subjiciens, quam in cælo esset perpetuo regnaturus.

Ipsi quoque Davidi Psal. 88. pollicitus est olim Deus, ex ejus semine perpetuum Regem nasciturum. Et + ante eum hoc ipsum præviderat 97 Jacobi. Genes. 49. dum dixit, non defururum sceptrum de Judâ, nec Ducem de femore ejus, donec veniret, cui repositum esset, nempe Christus, ut omnes interpretantur.

Singulariter tamen audendum est illud Apocal. cap. 19. Et habet in vestimento, & in femore suo scriptum: Rex Regum & Dominus dominantium? Ibi enim sermo procedit de Christo, in qua + cum per vestimentum humanitas, ut vult D. Gregor. hom. 3. in Ezech. & per femur Divinitas, quæ secundum eundem Gregor. est tota Dei firmitudo, & fecunditas, intelligatur, satis ostenditur, quod Christus Dominus non solum est Rex, & Regum radix quantum ad naturam Divinam, sed etiam quantum ad naturam hu-

manam, prout latius explicat M. Fr. Ant. Perez, in *Lauræ Salmant. certam. 5. de homin. præf. cap. 2. num. 11.*

Et in idem tendit illud Isaie *cap. 9. Et factus est Principatus super humerum ejus* (scilicet Christi) & vocabitur nomen ejus Admirabilis: Consiliarius Deus, fortis futuri seculi, Princeps Pacis: multiplicabitur ejus Imperium, & pacis non erit finis: super solium David, & Regnum ejus sedebit, ut confirmet illud, & corroboret in judicio, & justitia à modo, & usque in sempiternum.

98 Quod Regnum, non solum super Judæos datum fuisse, quis putet, cum ad omnes gentes extendatur, dum dicitur: *Omnes Reges terræ adorabunt eum, & omnes gentes seruient ei, cap. displicet 23. quest. 4. & super omnem principatum, & potestatem, & virtutem, & dominationem in hoc seculo, & in futuro fuisse, scribat D. Paul. ad Ephes. Colossens. Philipp. & Hebræ. 1.*

99 Et omnia, quæ Pater habuit, manibus, imò & pedibus ejus subjecta dicantur, *Psal. 8. Matth. ult. Joan. 5. 12. 13. & 16. cap. tua nobis, de decimis, cap. fundamenta in princ. de elect. lib. 6. & Paul. 1. Corin. 5. ubi concludit, hoc Regnum Christi omnem principatum, potestatem, & virtutem evacuaturum: Deus enim, cum illud ei tradidit, omnia subiecit sub pedibus ejus: cum autem dicat, omnia subjecta sunt ei, sine dubio, præter eum qui subjecti ei omnia, &c.*

His non incongruè addi posse existimo insignem Josephi locum ab aliis nequaquam animadvertum, *lib. 7. de bello Judæi. cap. 12. in fine, ubi aperte testatur in sacris libris tertenum hoc totius Orbis Imperium, eisdem ex Judæorum finibus prænuntiari. Nisi quod ipse, ut Vespasianum gratiam iniret, de eo temerè vaticinium exponit, sic inquit: Sed quod maxime eos ad bellum excitaverat, responsum erat ambiguum, itidem in sacris libris inventum, quod eo tempore quidam esset ex eorum finibus Orbis terræ habiturus Imperium. Id enim illi quidem quasi proprium acceperunt, multique sapientes interpretatione decepti sunt. Hoc autem planè responso Vespasiani designabatur Imperium, qui apud Judæam creatus est Imperator. Sed enim homines fatum vitare non possunt, etiam si præciderint, &c.*

100 Neque hoc t. ignoraverunt Sybillæ, à quibus accepit Virgilius *Ecolg. 4.* quamvis more suo, ut ait Bocius ubi supra fabulas audeat imitari miscere, & aliò rem detorqueat, dum t. canit:

*Ultima Cumæi venit jam carminis ætas,
Magnus ab integro seclorum nascitur ordo.
Jam redit & Virgo, redeunt Saturnia Regna,
Jam nova progenies cœlo demittitur alto,
Pacatumque reges patrii viribus Orbem.*

Et paulò post, cuncta illius potestati tradita agnoscens, & ab ipso pendere:

*Aggredere, o magnos, aderis jam tempus, honores
Cura Deum sololec, Magnam Jovis incrementum,
Aspic conveo nutum cum pondere mundum,
Terræque, tractusque maris, cœlumque profundum
Aspic, venturo latentur ut omnia seculo.*

Quibus Ego adjicio, quod in simili questione t. de omnipotentia Christi Theologi disputant. Etenim quamvis Christus, ut homo, absolute loquendo, omnipotens non fuerit, ut docet D. Thom. 3. part. quest. 13. art. 1. & seqq. Cajetan. Medin. & Suar. *ibid.* & Alex. de Ales, 3. part. quest. 14. cæterique Theologi cum Magistro in 3. Senten. dist. 14. ipsi tamen resolvunt, omnipotentiam Dei communicatam fuisse humanitati Christi, ut est instrumentum conjunctionum Verbo, vel per communicationem idiomatum, ut dicit D. Thom. *dist. 9. 13. art. 1. ad 1. vel proprius; quoniam ipsa Christi humanitas, ob talem unionem ad Verbum elevata & sublimata fuit, ut esset ad nutum suæ voluntatis, & ex suo arbitrio principium efficiens, & activum, instrumentale tamen, miraculorum, & operationum supra naturam, ut latius explicant D. Greg. bon. 28. in Evang. D. Thom. 3. part. quest. 56. art. 1. ad 3. Cajet. in 3. part. quest. 13. art. 2. & plurimi Patres, qui variis locis de hac virtute omnipotentis humanitatis Christi loquuntur, quos recenset Rutil. Benzoni. *de anno Jubilei, lib. 2. cap. 34. pag. 208. & præsertim Euthym. lib. 7. in Lucam cap. 19.* ubi sic ait: *Quomodo modum ferunt, quod in igne aliquo tempore permansit, habetque ignis rationes, ita quoque sancta ipsius caro Divinitati unita, qua Divinitatis sunt, operabatur. Idè manus quidem mortuum, ac desertum corpus conjunxit, vox autem recedentem animam revocavit.**

Tertio facit, quod hac dominatione in Christi humanitate supposita, quam t. non solum creationis, verum & redemptionis titulo ei concedunt plures ex Auctoribus supra relatis, & præcipue Marquard. *dist. tract. de Judæis, 2. part. cap. 2. num. 3. Berman. Choveron. in tract. de pub. concub. rub. de adulter. num. 37. Marc. Anton. Marsil. in tractat. de origine redit. Eccles. 3. part. cap. 23. num. 94. & 95. & Valenz. dist. monit. 3. part. n. 70. Et t. credendum, & existimandum est, eundem Christum, hoc tale Regnum, sive dominium temporale, quod habuit, & habet, Ecclesie, & Pontifici, qui eum repræsentat, communicare voluisse, sicut & cætera privilegia, quæ in primo argumento retulimus, juxta text. in *dist. cap. quanto de transl. Episcop. cap. ut nostrum, ut Eccles. benef. cap. fundamenta, s. decet, de elect. lib. 6. cap. pro humani, de homicid. eod. lib. Clem. 1. s. de Magistris & plura alia, quæ in specie nostra, de hac translatione dominii temporalis notat D. Thom. lib. 3. de regim. Princip. cap. 10. Joan. de Lignano relatus à Cardin. in *Clem. ne Romani. s. irritum, colum. 3. de electione, Episcop. Chlapens. in dist. tract. comprobat. fol. 19. & fol. 62. & seqq. ut bene Guillelm. Benedic. in cap. Raynuitus, verbo. Et uxorem, decis. 1. numer. 8. Thom. Boc. omnino videndus lib. 16. de sign. Eccl. Dei, cap. 1. per tot. ubi late t. ostendit, Christi, & Ecclesie esse idem Regnum, Marta *dist. 1. part. cap. 2. ex num. 1. & Valenz. ubi supra num. 72.****

Etenim t. cum Ecclesia sancti Dei Sponsa sit, ut colligitur ex illo *Gant. 4. & 5. Veni de Libano Sponsa mea, &c. Isaie. cap. 61. Psalm. 44. Apocalyp. cap. 12. Paul. ad Ephes. cap. 1. & expres. t. pro-*

probat text. in *cap. 1. 97. dist. cap. nuptiarum 27. quest. 1. cap. 1. s. sed ubi, de sacra unct. Clem. 1. s. & quod in hac, de sum. Trin. Clem. Romani, de jur. jurand. D. Bernard. serm. 69. in Cantica, cum aliis traditis à Cosma Gunler. in Pragmat. sanct. tom. 1. tit. de auct. Concil. general. cap. sacrosancta, s. 1. verb. Christo, Fevarden. sup. Ruth. cap. 1. sect. 16. vers. Hic quoque, & cap. 3. sect. 4. vers. 3. & Thom. Boc. ubi sap.*

107 sponsæ quidem t. negare non decet, quod in personâ sponsi conceditur, 1. Princeps loquens, vers. sic. Augusta, ff. de legibus, ibi: Augusta autem licet legibus soluta non sit, Princeps tamen eadem

108 illi privilegia tribuit, qua, & ipse habet. Unum t. quippe corpus, & unam vocem constituunt, ut præclare expendit D. August. *epist. 120. ad Honoratum, & lib. 3. Doctr. Christi. cap. 31. & tomo 10. serm. 234.* sic inquit circa expositionem Isaï. *dist. cap. 61. Sponsam, & Sponsam Christum intelligimus; & Eccliam, sed erunt duo in carne una, Sacramentum magnum, inquit Apostolus, in Christo, & Ecclesia igitur jam non duo, sed una caro. Si igitur caro una competenter, & vox una. Rursus idem Isai. dist. optime innotuit unum esse ipsos duos loquitur enim in persona Christi, & dicit: Sicut Sponsio imposuit mihi mitram, & sicut Sponsam ornavit me ornamto: unus videtur loqui. & Sponsam se fecit, & Sponsam se fecit: quia non duo, sed una caro, quæ Verbum caro factum est, & habitavit in nobis: illi carnâ adjungitur Ecclesia, & fit Christus totus corpus, & caput.*

109 Unde t. doctissimus, & acutissimus Scot. in tract. de perfect. stat. quest. 9. quem refert, & sequitur Troil. Malvis. in tract. de Canonizatione Sancti. dicit. 2. inquit, quod Papa est Vicarius Christi, non solum in quantum Christus fuit Ecclesie Prælatum, sed in quantum fuit totius mundi Dominus, & quod de statu, & bonis hominum potest ordinare.

110 Et t. D. Cirill. in lib. Thesaurorum eandem sententiam his verbis sequitur, & amplificat: *Dedit Filius Dei Petro plene, & perfecte claves Regni colorum, quoniam sicut ipse accepit à Patre Dacatum, & sceptrum Ecclesie gentium ex Irach egressus super omne Principatum, & potestatem, & super omne quodcumque est (ut in ejus nomine gentes cunctæ curventur plenissimam potestatem, sic & Petro, & ejus Diadochis, hoc est, successoribus, non minus sed plenissimè commisit, &c.*

Quod etiam ex eo magis suadet, ut prædicti Auctores considerant, & Molina *dist. capit. 29. colum. 135.* & plures alii relati à Parano *dist. opin. 3. num. 35. & 46. & melius Marta dist. 1. part. cap. 16. n. 2. & seqq.* Quia cum t. Christus Dominus Petro, & successoribus universalem potestatem concesserit ad dirigendos homines ad vitam, felicitatem æternam, & sic ad ultimum finem, debuit etiam subdicere omnes alias potestates seculares, ad quas spectat dirigere homines ad virtutem, & felicitatem temporalem, quæ servit tanquam medium ad adquirendam æternam. Et quippe, ad quem ultimi finis cura pertinet, subiecti esse debent, habentes curam finium antecedentium, ex doctrina D. Thom. *dist. lib. 1. de regim. Princip. quam pluribus ornativus sup. t. 16. n. 50. & 57.* Neque satis perfecte instituta, & ordinata Res. Tom. I. de Indiar. jure.

publica Ecclesie videri posset, si Christus in eam prædictam potestatem non transulisset; & sicut ipsa una est, & ipse unus omnium Princeps, & Dominus extitit, ita reliquis omnes potestates Romano Pontifici non subiecerit, & ad unum dimittaxit supremum & Monarchicum imperium reducere, quod t. esse omnium utilissimum, & perfectissimum pluribus probat Patam. *ubi supra num. 47. & seqq. Pet. Gregor. lib. 5. de Rep. cap. 3. Just. Lips. lib. 1. Politicor. cap. 2. & Bobadilla lib. 1. Polit. cap. 1. num. 15. & novissime & latissime Michael Nauder. de Monarch. 1. part. lib. 4. per tot. & in nostris terminis Seraph. Freit. de Imper. Asiat. cap. 6. num. 1.*

Quarto considero, quod directæ hæc, & generalis Summi Pontificis in temporalibus potestatis, & dominatio, non solum tot, tantorumque Patrum auctoritate, & asseveratione manuit, quos in hoc capite, & præcedenti adeo longa serie congressimus: verum t. multis etiam Sacra Scripturæ, & Pontifici juris oraculis, quibus vix est, ut congruam responsum à contrariæ partis seductoribus assignari possit.

Inter quæ caput effert t. illa Jeremias vaticinatio *cap. 1. Ecce constitui te super gentes, & Regna, ut evellas discipulos, ædifices, & plantes, quoniam de supræma ista potestate signante intelligit Div. Thom. lib. 3. de regim. Princip. cap. 19. relatus à Gregor. Lopez in dist. leg. 2. gloss. mag. colum. 3. in fin. vers. Facit ad ista, ubi advertit, suo his verbis, non solum peculiarem jurisdictionem in subditis accepit: videri, dum ait *Super gentes*, sed etiam generale quoque dominium, & gubernationem rerum publicorum, cum adjicit: *Et Regna*, in quibus amplam potestatem Summi Pontificis agnoscit, ad plantandum, ædificandum & dissipandum quidquid pro bono universalis Ecclesie judicaverit conve-*

Et quod non solum ad fideles, verum ad infideles etiam extendatur, ex illo verbo, *Gentes* deducit Baron. *dist. anno Christi 57. num. 23.* Nam t. & hi, ut diximus, ad Ecclesie gubernationem spectant, si id Fidei conservatio, vel dilatatio poposcerit, vel alia justa causa, quæ animam Pontificis moveat: ut observat Episcopus de Chiapa *dist. tract. comprobation. fol. 19. & seqq. & fol. 46. & 47. & Ruffes. contra Lutherum art. 25. ubi inquit, Primum Petri super omnes Reges, & Regna mundi jam implerum esse quoad donum, & jus potestatis, quam traditam habet à Christo, vel quoad habitum in toto mundo, etiam super infideles, cum Christus Petro Joan. 20. omnes generaliter oves ei pascendas commiserit.*

Quibus convenit illud, quod de B. Petro canit Ecclesia dum ait: *Tibi tradidit Deus omnia Regna mundi.* Et Nicolaus t. Pontifex in *cap. 116. Mirin. 21.* ubi inquit: *Ecclesiam solus ille fundavit, & super petram Fidei mox nascentis erexit, qui Beato Petro vite æternæ clavigero jura terre uti simul, & cælestis Imperii commisit.* Quod etiam refertur in *cap. omnes 22. dist. & consonat text. in cap. tibi Domino 63. dist. cap. alius cap. 109. Sanctorum, c. auctoritatem, in fine 15. quest. 6. t. quia prælatum 1. quest. 4. & cap. duo 95. dist. Extravag. si fratrum, s. sane in nostram,*

Joan. XXII. cap. licet ex suscepto, de foro compet. cap. venerabilem, de electione. Clem. Pastoralis de re judicata, cap. ad Apostolica, eod. tit. lib. 6.

117 Innocentius etiam III. in 1. cap. solite, de majorit. & obed. ex d. Jeremia loco, & ex illo Joannis: Pisce oves meas, & altero Matth. cap. 16. Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in caelis, &c. eandem supremam, & universalem Pontificia sedis auctoritatem, & potestatem ostendit, quoniam Dominus, inquit, inter has oves, & alias nequaquam distinguit, & nihil excepit: qui dixit: Quodcumque.

118 Et idem Innocent. in cap. per venerabilem 13. veri. Rationibus, qui filii sint legitimi, ex eisdem locis, & ex alio Deuterion. cap. 17. ubi in causis apud, & difficilibus Sacerdotes adiri jubentur, concludit, Romanum Pontificem, non solum in Ecclesia patrimonio, super quo plenam in temporalibus potestatem gerit, verum etiam in aliis regionibus, certis causis inspectis, temporalem jurisdictionem casualiter exercere. Quo forsitan respicit text. in cap. quicumque litem, & in cap. quicumque contentiones 11. quest. 1. ubi omnes lites, & contentiones tam spirituales, quam temporales ad iudicium Summi Pontificis pertinere dicuntur.

Sed expressius, & urgentius ceteris idem argumentum, eisdem & aliis auctoritatibus & rationibus consideratis, prosequitur Bonifacius 119 VIII. 1. in celebri illa extravaganti unam sanctam, & majorit. & obed. inter comm. ubi postquam late sancte Catholicae & Apostolicae Ecclesiae unitatem probavit, & ejusdem generalem potestatem, & superioritatem in spiritualibus, & temporalibus probat, & unius ovilis unicuique pastorem esse debere, & quod cum Dominus ipse Petro Pasce oves, & quidem Meas, dixerit, & generaliter, non singulariter has, vel illas, per hoc commississe sibi intelligitur universas. Et postea addit:

120 In hac ergo potestate 1. duos esse gladios, spirituales videlicet, & temporalem Evangelicis dicitur instrui. Nam dicentibus Apostolis, ecce duo gladii hic: in Ecclesia scilicet, cum Apostoli loquerentur, non respondit Dominus nimis esse, sed satis. Certè qui in potestate Petri temporalem gladium esse negat, male verbum attendit Domini proferentis: Convertite gladium tuum in vaginam. Uterque ergo est in potestate Ecclesiae, spiritualis scilicet, & materialis; sed is quidem pro Ecclesia, ille verò ab Ecclesia exercendus; ille Sacerdotis, is manu Regum, & militum, sed ad nutum, & patientiam Sacerdotis. Oportet autem gladium esse sub gladio, & temporalem auctoritatem spirituali subjici potestati. Nam cum dicat Apostolus Roman. 13. Non est potestas nisi à Deo, quae autem sunt à Deo ordinata sunt; non autem ordinata essent, nisi gladius esset sub gladio, & tamquam inferior reduceretur per alium in supremam. Nam secundum Beatum Dionysium, lex Divinitatis est, intima per media in suprema reduci. Non ergo secundum ordinem universi omnia aequè ac immediate, sed infima per media, & inferiora per superiora ad ordinem reducuntur, spirituales autem & dignitate, & nobilitate terrenam quamlibet praeclere potestatem. oportet tanto clarior nos fateri, quanto spiritualia temporalia antecellunt. Quod etiam

ex decimarum datione, & benedictione, & sanctificatione, ex ipsius potestatis acceptione, ex ipsarum rerum gubernatione claris oculis intuemur. Nam veritate testante, spiritualis potestas terrenam potestatem instituitur habet, & iudicare, si bona non fuerit. Sic de Ecclesia, & Ecclesiastica potestate verificatur vaticinium Jeremia: Ecce constitui te hodie super gentes, & Regna, & cetera, quae sequuntur. Ergo si deviat terrena potestas, iudicabitur à potestate spirituali; sed si deviat spiritualis minor, à superiori: si verò suprema, à solo Deo, non ab homine poterit iudicari: testante Apostolo: Spirituales homo iudicat omnia, ipse autem à nemine iudicatur. Est autem haec auctoritas (etsi data sit homini, & exerceatur per hominem) non humana, sed potius divina, ore divino Petro data, sibi successoribus in ipso, quem confessus fuit petra, firmata: dicente Domino ipsi Petro: Quodcumque ligaveris, &c. Quicumque ergo huic potestati à Deo sic ordinatae resistit, Dei ordinationi resistit, nisi duo (sicut Manichaeus) fingat esse principia: quod falsum, & haereticum iudicamus: quia testante Moysè, non in principiis, sed in principio coelum Deus creavit, & terram. Porro subesse Romano Pontifici omni humanae creaturae declaramus, dicimus, diffinimus, & pronuntiamus, omnino esse de necessitate salutis.

Cui 1. textui, quatenus de duobus illis Apostolorum gladiis sermonem fecit, faciem praeulit Div. Bernard. lib. 5. de consid. ad Eugen. ubi eisdem fere verbis eandem sententiam amplectitur. Quam etiam reperit D. August. in pluribus locis relatis ab Ivone Carnotensi in Decret. p. 10. cap. 59. & 75. & D. Thom. sup. 2. sentent. dist. ult. in exposit. textus ad 4. ubi dicit 122 quod spirituali potestati secularis in Papa conjungitur, qui utriusque potestatis apicem tenet, hoc eo disponente, qui est Rex, & Sacerdos, & tradit alia Param. dist. opin. 3. per totam, Anastas. Germon. dist. cap. 13. num. 18. Franc. Marc. Anton. de Camis in sua Microcosmia 3. part. dialog. 4. pag. 44. Et 1. elegantissima, ac piissima 123 illa epistola Beat. Ignatii de Loyola ad Claudium Regem Abyssinorum Romae scripta 7. Kalend. Marcias anno 1555. cuius verba ad literam refert. Pet. Maffei. histor. Indiar. lib. 16. pag. 389. & seq. & Fr. Anton. de san. Roman. lib. 4. hist. Ind. Orient. cap. 26. pag. 757. ubi plura de Ecclesiae unitate, & universali potestate notantur, & qualiter hoc olim per Isaiam Dominus adumbrasse videatur, cum loquens de 1. Eliachim Pontifice 124 Maximo, dixit: Et dabo clavem domus David super humerum ejus, & aperiet, & non erit qui claudat, & claudet, & non erit qui aperiat. Quo videlicet typo figuratus est Petrus, 1. ejusque successores, quibus datam integram potestatem declarant claves, consuetum utique symbolum, & insigne pleni, atque absoluti domini, 1. clavibus 74. ff. de contrab. emp. cum aliis traditis à Covar. lib. 3. variar. cap. 16. num. 11. Tiraq. de constit. 3. part. lin. 6. num. 4. & ampl. 3. numer. 3.

Et 1. licet haec insignis, & nobilis Extravagans 126 unam sanctam videatur postea aliquo modo correctam, sive temperatam per Clementem V. Bonifacii successorem, quatenus in favorem Philippii

Regis Francorum declaravit in Extravag. meruit, de privileg. per illum nullum Regi, & regno Galliae praedictum generari, nec amplius Ecclesiae Romanae subiectos esse, quam antea existebant: hoc tamen (ut bene advertit Germon. supra num. 51. & 57. & Marta d. tract. de jurid. 1. p. e. 25. num. 30.) Ecclesiae juribus neutiquam derogavit.

127 Et 1. quantumvis dispositionem Pontificiam correxisset, rationes tamen, quibus nitebatur, revocare, & enervare non potuit, quae aeternae, & immutabiles sunt, 1. eas obligationes, ff. de capit. miqui. & not. Abb. in cap. non debet, de consanguin. & affin. Ant. de Butrio, & Joan. de Imola in cap. 1. de constit. & Joan. And. & Gemnian. in cap. 1. §. illum autem de restit. spoliat.

128 Quinto & ultimo perpendi potest, 1. quòd quemadmodum ea bella justa censi solent, quae Dei precepto, vel auctoritate peraguntur, juxta text. in cap. illud 23. quest. 2. & alia, quae diximus supra hoc lib. cap. 2. num. 25. Ita communi omnium Doctorum consensu receptum est, illa quoque justa censi debere, quae ab ejus Vicario ob religionis augmentum, vel ex aliis legitimis causis adversus infideles indici jubentur. Atque adeo, 1. quae in ejusmodi bellis capiuntur, jurè, & legitime possideri, & retineri posse, quamvis nunquam antea Christianorum fuissent, & infideles ipsi quietè & in pace vivere vellent, ut communiter resolvunt Doctores, praecipue Anton. de Butrio, & Joan. de Anania in e. quod olim, de judic. Oldrad. cons. 72. Hostiens. Innocent. Anchar. & alii in dist. cap. quod super de voto: Bartol. in l. 1. Cod. de Pagan. idem Anan. in cap. 1. col. 2. de sagitariis: idem Innocent. in cap. olim de rest. spoliat. Calderin. cons. 95. n. 3. vers. De Papa, alias cons. 1. de treuga, & pace, ubi ait, tendentes contrarium ab haeresi non distare: Bald. cons. 389. incipit: Consuetudo est, in fine, num. 10. lib. 2. ubi notabiliter inquit, auctoritate suscipiendi belli contra Reges, & Principes infideles maxime penes Pontificem residere: Alex. cons. 130. super eo, num. 4. & 5. lib. 7. Marquard. omnino videndum in tract. de judic. & Infid. 1. part. cap. 6. & cap. 14. vers. Praeterea: Malfert. d. cons. 769. apud Mandel. n. 78. Georg. Cabed. decis. Lusitan. 2. part. decis. 47. num. 1. & alios concensis Card. Tusch. pract. conclus. jur. verb. Infidelibus, conclus. 124. & verb. Bellum, concl. 36. & Nos supra hoc lib. 2. cap. 19. n. 36. & post haec scripta Seraph. Freit. de justo Imp. Asiat. cap. 9. num. 10. & 11.

129 Cujus 1. potestatis, & auctoritatis ratione, iidem ipsi Auctores concludunt, licitum, & usu receptissimum esse Apostolicae Sedi, terras, & provincias tallum infidelium, aut haereticorum aliquibus Christianis Principibus debellandas, occupandas, & pleno jure possidendas concedere, etiam antequam ab ipsorum infidelium manibus sine faucebus erepta fuerint, ut in regno Jerusalem Carolo Magno concessio, tradidit Bartol. in l. liber homo, la 2. ff. de verb. oblig. l. fin. ff. de obi. enap. & in l. id quod apud hostes, ubi late Jason. ff. de legat. 1. Oldrad. cons. 268. Martin. Laudens. in tract. de Principe, §. 246. & generaliter in quibuslibet aliis terris, & insulis infidelium, Paganorum, & Haereticorum; idem

Bartol. in d. l. 1. C. de Paganis, & in tract. de insula, verb. Nullius, n. 7. & in Extravag. ad reprimendum, verb. Totius Orbis, num. 9. Bald. 131 1. in l. 1. C. de jure liber. col. 5. ubi inquit: Hoc die, ubicumque jurisdictiones vacant, ut in Regnis infidelium, apud quos non est vera dignitas, nec naturalis dignitas, nec naturalis jurisdictionis, occupanti conceditur Catholico, ut fuit in regno Hispania, ut notat glossa Decret. Quae glossa, ut advertit Episcopus Chiapensis. in dist. tract. comprob. fol. 31. forsitan est, c. Adrianus, verb. Per singulas, dist. 63. idem tradunt Domin. & Phil. Francus per text. in cap. Abbate sanè, §. & allegabatur de re judic. lib. 6. Angel. disput. incip. Renovata guerra: Joan. de Lignanis in tract. de bello, 1. part. Franc. Varg. in tract. de auct. Pontif. cons. 10. num. 4. & 5. & Anastas. Germon. d. lib. 3. cap. 13. à num. 27.

Et 1. licet Episcopus Chiapensis ubi supra hoc 132 restringere velit ad provincias quae olim Christianorum fuerunt, & injustè ab infidelibus detinentur, & differentiam inter Sarracenos, Haereticos, aliosque Fidei hostes, & inter simpliciter infideles, constituat, quam etiam admittere videtur Petr. de Ravenna sing. 585. Bartol. tamen, & reliqui auctores supra relati, generaliter, & justissime loquuntur, & expressius Malfert. & Marquard. ubi supra: Marta d. 1. part. cap. 24. n. 10. & seq. ubi de hac Indiarum donatione specialiter agentes, resolvunt, quod omnes Doctores indifferenter tenent, etiam res, & provincias, quae semper infidelium fuerint, posse relinquì, ac donari sub conditione, si ab hostibus capiuntur. Quia 1. licet alias imprudens & temerarius 133 consilium censi soleat, hostium bona, & provincias ante victoriam dividere, ut ostendit Auson. epig. 20. Philipp. Comineus lib. 5. comment. post medium, ubi perjurandum exemplum adducit, & Mag. Marquez in Gubernat. Christiana, lib. 2. c. 31. pag. 349. & seq. 1. Adhuc tamen expectatio talis conditionis honesta reputatur, juxta ea, quae notant Scribentes per text. ibi, in d. l. liber homo, & in d. l. id quod apud hostes: quibus addere possumus text. in l. si servitus, §. fustaro, ff. de servit. urb. praed. cum notatis à glossa in c. ad dissolvendum, verb. Accusari, ad fin. de desponsat. impub. Bartol. in l. servos, num. 4. ff. de alim. & cib. legat. Et 1. text. in d. c. Abb. sanè, 135 vers. Et allegabatur; ubi Rex Aragonum donavit Hospitalariis Sancti Joannis castrum Curvarie cum suis finibus, inter quos erat locus de Rossel-Is, quae ab infidelibus possidebantur, & nunquam Christianorum fuerant, sub ea conditione, si Rex illa ab eisdem hostibus caperet, & talem donationem valuisse Summus Pontifex ibi aperte supponit, & prosequitur Philip. Franc. & Domin. ibi. num. 40.

Qui ex eodem principio deducunt, quòd 1. licet 136 ceteri Ecclesiae, quae non idum constructa est, nihil donari regulariter possit, c. ad audientiam, el. 2. de Eccles. adific. & in eod. cap. Abbate sanè, ubi tamen talis donatio sub ea conditione fit, quam sit honestum expectare, vel non agitur, ut eidem Ecclesiae statim acquiratur, sed postquam jam aedificata, vel constructa fuerit, tunc jure optimo sustineatur, ut latius etiam notat & prosequitur Bart. cons. 26. n. 1. lib. 1. Abb. in d. cap. ad au.

audientiam, n. 2. Guld. Pap. decr. 267. & ibi ejus additionator Ranchin. Guld. Benedic. in c. Raynatus, de testam. verb. Et roboles, quam gestabat in utero, n. 15. Lambertin. de jure patr. 1. part. lib. 1. q. 5. art. 10. Menoch. cons. 29. n. 59. & 60. vol. 1. & Nicol. Garc. de benef. 5. part. c. 9. num. 49. & 50.

137 Sed præstat, ut in specie nostra loquentes audiamus Franc. Varg. ubi supra num. 5. & 6. & Anastas. Germon. n. 29. Qui securè docent, Summum Pontificem virtute hujus supremæ potestatis temporalis, de qua loquimur, non modò civitates, provincias, & regna, quæ antè Christianam Religionem profitebantur, & deinde fuerunt ab infidelibus usurpata, posse, cui liberit, indubitanter concedere, ut illa recuperet, suaque faciat, sed ea etiam addicere posse, quæ Christianorum nunquam fuerunt, ad Christianam Fidei & Evangelii propagationem, & idololatriæ extirpationem: Et quòd bis rationibus motus Alex. VI. amplas istas Indiarum Occidentium regiones Catholicis Regibus, Ferdinando & Isabella, eorumque successoribus addidit, qui ex illa acquisitione omnem omnino jurisdictionem, ac omne imperium earundem provinciarum sibi jure vendicant; non ipso jure, nec jure belli, sed Romani Pontif. auctorit. quare justè dicuntur possidere, arg. l. justè possidet, ff. de acq. poss.

Qua sententia, ut veriori & receptiori, retenta, argumentis pro contraria consideratis, breviter responderi potest: Ad primum, & falsum esse, quod in eo supponitur, nullo scilicet certo jure, vel Ecclesiæ testimonio probari temporalem Romanæ Pontificis potestatem, cum pro ea tot, & tam aperta reperiantur, ut supra consideravimus, quæ sua vi, & ratione tam infideles quam fideles comprehendunt. Ut omittamus eorum opiniones, qui ob solam infidelitatem, barbariem, idololatriam vel mores contra naturam, ad jurisdictionem Ecclesiæ pertinere putarunt, de quibus latè disputavimus supra hoc lib. ex c. 7. & post D. Antonin. in summa, tit. 3. de dom. Reg. cap. 2. latè agit Thom. Boc. in tract. de l. al. stat. lib. 4. c. 5. & 6. Quibus non obstat ille Pauli locus 1. Cor. 5. Quid enim mihi de iis, qui foris sunt, judicare? de cujus vera, & varia interpretatione plura congressimus, d. cap. 14. ex num. 21.

141 Et præ eodem modo responderi potest ad illud Joan. ult. Pascere oves meas; etenim licet infideles, dum in sua infidelitate persistunt, propriè de Christi, & Ecclesiæ ovili non sint, ut concludunt Auctores in argumento relati: verius tamen est, quòd ad Ecclesiæ curam, & gubernationem spectant, ut retigimus supra n. 115. & expressè docet Innoc. in c. licet de foro comp. resolvens: Quòd quando Christus dixit Petro: Pascere oves meas, & dedit ei claves regni cælorum, aliquo modo ejus jurisdictioni subiecit Saracenos, Gentiles, & Schismaticos. Et Rossens. contra Luth. art. 25. ubi inquit: Præmatum Petri super omnes Reges, & regni mundi jam impletum esse, quoad donum, & ejus potestatis, quam traditam habet à Christo, vel quoad habitum in toto mundo, etiam super infideles, qui sunt oves Christi, quatenus extra ovile Ecclesiæ errantes; non tamen omnino quoad executionem, vel actum potestatis. Quia scilicet ad Papam pertinet cura omnium ovium Christi, Joan-

nis 20. Pascere oves meas, non solum eas, quæ sunt extra ovile Ecclesiæ à fide aberrantes, de quibus Joannis 10. Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, illas oportet me adducere, scilicet per me, & per meos ministros, maxime per Papam, ad quem pertinet de prædicatione nunc illis providere, ut qui voluerint liberè, non coactè ad Fidem Christi convertantur, &c.

Leontius quoque tradit sub illis verbis, Joannis 10. Alias oves habeo, &c. Christum ostendere voluisse, se non tantum Judæorum, quibuscum loquebatur, sed etiam omnium gentium Regem esse, atque pastorem; & in eadem expositione Sancti omnes unanimi consensu conveniunt. Et D. Bernard. lib. 2. de consid. c. 8. verba illa: Pascere oves meas, explicans interrogat: Quas? illius, aut illius populi, civitatis, aut regionis, aut certi regni? Oves meas, inquit, cui non planum non designasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil. Cui convenit Theophylactus, dum inquit: Cùm prædandi finem ipse fecisset, totius Orbis ovium præfecturam Petro commisit. Et idem sentiunt Orig. cap. 6. epistol. ad Rom. Cyprian. de unit. Eccl. Arnob. Psalm. 138. Chrysostomus homil. 1. de penitent. & reliqui Græci, & Latini Patres Ecclesiæ, quorum dicta latè perpendit Thom. Bocius lib. 18. de sign. Eccles. Dei, cap. 1. in sexto argumento. Pascere enim illo in loco ex natura ipsius verbi idem significat quòd regere, & gubernare. Unde fit, ut ad Reges quoque, & Principes gentium pertineat hæc vox, quos passim Ethnici Scriptores, sed in primis Homerus, pastores populorum appellare solent, ut idem Bocius ostendit, & latius Param. d. opin. 3. n. 29. Nam quemadmodum pastores ovium commodis diligenter invigilant, ita quoque Principes, atque Reges, non tam suæ utilitatis studiosi esse debent, quam gentium, & populorum, qui sibi subdantur, ut eleganter in eisdem terminis exposuit D. Augustinus tractat. 123. dicens: Nam quid est illud: Si diligis me, pascere oves meas, quam si diceretur: Si me diligis, non te pascere cogita, sed oves meas, sicut meas pascere, non sicut tuas, gloriam meam in eis quære, non tuam, dominium meum, non tuum. Et hæc de causa fit in illo versu, Psal. 79. Qui regis Israel, intende; in lingua originali Hebræa legitur: Qui pascis. Et in Psalm. 77. ubi in Vulgata legitur: Et elegit David servorum suorum, & sustulit eum de gregibus ovium, & post festantes accepit eum, pascere Jacob servorum suorum; in Chaldaica dicitur: Ut dominaretur in Jacob populo suo. Qui locus eò pluris faciendus est, quia illum de Christo Domino omnes intelligunt, & D. Hieronym. etiam D. Petro, de cujus nunc potestate agimus, accommodari posse faterur.

143 ipsius verbi idem significat quòd regere, & gubernare. Unde fit, ut ad Reges quoque, & Principes gentium pertineat hæc vox, quos passim Ethnici Scriptores, sed in primis Homerus, pastores populorum appellare solent, ut idem Bocius ostendit, & latius Param. d. opin. 3. n. 29. Nam quemadmodum pastores ovium commodis diligenter invigilant, ita quoque Principes, atque Reges, non tam suæ utilitatis studiosi esse debent, quam gentium, & populorum, qui sibi subdantur, ut eleganter in eisdem terminis exposuit D. Augustinus tractat. 123. dicens: Nam quid est illud: Si diligis me, pascere oves meas, quam si diceretur: Si me diligis, non te pascere cogita, sed oves meas, sicut meas pascere, non sicut tuas, gloriam meam in eis quære, non tuam, dominium meum, non tuum. Et hæc de causa fit in illo versu, Psal. 79. Qui regis Israel, intende; in lingua originali Hebræa legitur: Qui pascis. Et in Psalm. 77. ubi in Vulgata legitur: Et elegit David servorum suorum, & sustulit eum de gregibus ovium, & post festantes accepit eum, pascere Jacob servorum suorum; in Chaldaica dicitur: Ut dominaretur in Jacob populo suo. Qui locus eò pluris faciendus est, quia illum de Christo Domino omnes intelligunt, & D. Hieronym. etiam D. Petro, de cujus nunc potestate agimus, accommodari posse faterur.

144 Secundò verò, argumento contrariæ partis respondere possumus, affirmando, & verius esse in Christo Domino, etiam ut homine, temporale regnum, & dominium constitui, & concedi debere ex rationibus, & auctoritatibus, quas supra ex num. 89. perpendimus. Neque obstat ea, quæ pro adversa opinione considerantur, & dominium duntaxat spirituale in Christo concedere, & assignare videntur: Nam si bene inspiciantur, solum ostendunt, Christum in quantum hominem se mundi Regno non immiscuis-

cuisse, neque dominia rerum, quæ liberaliter hominibus indulserat, usurpasse, id verò ex voluntatis potius, quam potestatis defectu processit, quia hujusmodi temporalia contempsit, & humilem vitam agere destinavit. Et fit ita, ut sibi oportere visum fuit, exercitium temporalis jurisdictionis recipit. Matth. 8. namque dæmonibus poscentibus: Si ejicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum; dixit: Ite, & suffocati sunt; & 12. permisit Discipulos per aliena sata vellere spicas, & manducare. Et apud eundem Matth. cap. 21. Joan. 2. Marc. 11. maledixit ficulneæ, & aruit: & flagello ejecit ementes & vendentes de templo; & adulteram, quia nemo eam accusabat, absolvit, prout etiam habetur in cap. ex multis, & cap. vendentes, 1. quest. 3. cap. accusatio, el. 1. 2. quest. 7. Gloss. in cap. quoniam, verb. Sic, dist. 10. & in cap. cum ad verum, dist. 96. In quibus omnibus Christus nullam injustitiam commisit, sed jure suo, & potestate usus: ut bene advertunt omnes Doctores pro hac opinione relati, & præcipuè Molina dicit. d. p. 28. Martia dicit. cap. 22. Param. qui alios refert d. lib. 3. quest. 1. opin. 2. num. 8. & opin. 4. ex num. 79. & num. 127. Baron. dicit. ann. Christi 57. n. 28. & 29. Anastas. Germon. dicit. lib. 3. de sacrar. immunit. cap. 15. ex num. 18. Bobadilli d. lib. 1. Politic. cap. 13. num. 4. & sequ. & Pat. Franc. Mendoza d. cap. 2. lib. 1. Reg. num. 10. ann. 15. sect. 3. num. 27. & novissime Michaël Naucler, de Monarch. 1. part. lib. 3. cap. 4. & 5. qui specialiter responderet omnibus testimoniis in contrarium adductis, & præsertim ad Joan. 18. Regnum meum non est de hoc mundo. Ubi Christus nullatenus se Regem temporalem esse negavit, sed sibi id potius curari, ut humanum genus redimeretur, & peccatores salvii fierent, juxta ea, quæ notant August. & Chrysostom. ibidem, & illud Joan. 3. Non misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Et ita fit alias apud eundem Joan. dicit. cap. 18. interrogatus: Rex es tu? non negavit, sed dixit: Tu dicis, quia Rex sum ego. Nec redarguit Nathanaëlem sibi dicentem, Joan. 1. Tu es Rex Israel. Nec objurgavit, imò & defendit turbam clamantem, & dicentem, Joan. 12. Hosanna, Benedictus, qui venit in nomine Domini Rex Israel.

147 & humilem vitam agere destinavit. Et fit ita, ut sibi oportere visum fuit, exercitium temporalis jurisdictionis recipit. Matth. 8. namque dæmonibus poscentibus: Si ejicis nos hinc, mitte nos in gregem porcorum; dixit: Ite, & suffocati sunt; & 12. permisit Discipulos per aliena sata vellere spicas, & manducare. Et apud eundem Matth. cap. 21. Joan. 2. Marc. 11. maledixit ficulneæ, & aruit: & flagello ejecit ementes & vendentes de templo; & adulteram, quia nemo eam accusabat, absolvit, prout etiam habetur in cap. ex multis, & cap. vendentes, 1. quest. 3. cap. accusatio, el. 1. 2. quest. 7. Gloss. in cap. quoniam, verb. Sic, dist. 10. & in cap. cum ad verum, dist. 96. In quibus omnibus Christus nullam injustitiam commisit, sed jure suo, & potestate usus: ut bene advertunt omnes Doctores pro hac opinione relati, & præcipuè Molina dicit. d. p. 28. Martia dicit. cap. 22. Param. qui alios refert d. lib. 3. quest. 1. opin. 2. num. 8. & opin. 4. ex num. 79. & num. 127. Baron. dicit. ann. Christi 57. n. 28. & 29. Anastas. Germon. dicit. lib. 3. de sacrar. immunit. cap. 15. ex num. 18. Bobadilli d. lib. 1. Politic. cap. 13. num. 4. & sequ. & Pat. Franc. Mendoza d. cap. 2. lib. 1. Reg. num. 10. ann. 15. sect. 3. num. 27. & novissime Michaël Naucler, de Monarch. 1. part. lib. 3. cap. 4. & 5. qui specialiter responderet omnibus testimoniis in contrarium adductis, & præsertim ad Joan. 18. Regnum meum non est de hoc mundo. Ubi Christus nullatenus se Regem temporalem esse negavit, sed sibi id potius curari, ut humanum genus redimeretur, & peccatores salvii fierent, juxta ea, quæ notant August. & Chrysostom. ibidem, & illud Joan. 3. Non misit Deus Filium suum in mundum, ut judicet mundum, sed ut salvetur mundus per ipsum. Et ita fit alias apud eundem Joan. dicit. cap. 18. interrogatus: Rex es tu? non negavit, sed dixit: Tu dicis, quia Rex sum ego. Nec redarguit Nathanaëlem sibi dicentem, Joan. 1. Tu es Rex Israel. Nec objurgavit, imò & defendit turbam clamantem, & dicentem, Joan. 12. Hosanna, Benedictus, qui venit in nomine Domini Rex Israel.

149 per ipsum. Et ita fit alias apud eundem Joan. dicit. cap. 18. interrogatus: Rex es tu? non negavit, sed dixit: Tu dicis, quia Rex sum ego. Nec redarguit Nathanaëlem sibi dicentem, Joan. 1. Tu es Rex Israel. Nec objurgavit, imò & defendit turbam clamantem, & dicentem, Joan. 12. Hosanna, Benedictus, qui venit in nomine Domini Rex Israel.

150 Quibus non obstat illud Lucæ 12. ubi dixit fratribus de hereditate certantibus: Quis me constituit judicem aut divitorem super vos? Nam illud similiter solum probat, Christum non assumpsisse manus & officium judicis temporalis; non tamen concludit, illum curavisse potestate, ut id, si veller, efficeret. Et ideò hoc nequaquam negavit, sed solum innuit, se à nemine ad id minus subeundum fuisse constitutum, ac deputatum, ut bene post alios observat Molina dicit. cap. 28. colum. 135. vers. Ad tertium: Marta d. cap. 22. num. 4. & in append. ejusd. cap. circa fig. & Param. dicit. spin. 4. n. 124. vers. Nam ad primum. Et hoc est quod voluit dicere D. Ambros. relatus ab Albert. Pighio lib. 5. Eccles. Hierarch. cap. 1. vers. Rursum: Terræa declinat, qui propter Divina descendit. Et non non illegitime.

detur, ibi de dominio proprietatis rerum in particulari sermonem haberi, quo inspecto, certissimum est, Christum, & Apostolos paucissimarum rerum dominium habuisse, & cum paupertatis amantissimi fuerint, & ea sola mundum vincere destinaverint, ut habetur Zachar. 9. num. 9. Psalm. 39. n. 18. Psalm. 68. num. 30. Matth. 8. vers. 20. & 2. Corinth. 8. versio. 9. ibi: Scitis gratiam Domini nostri Jesu Christi, quoniam propter vos egenus factus est, cum dives, ut illius inopia divites essetis; de quo etiam agit in cap. Dominus, distinct. 93. & in pluribus aliis locis, quæ congerit Pat. Franc. Mendoz. in d. sect. 3. num. 5.

Ad tertium autem, & quartum respondeo, absque dubio probandum esse, illud idem dominium, & imperium temporale, quod Christus fit habuit, in Petrum, & successores ejus traslatum fuisse, ut cum D. Thom. & aliis supra ex n. 104. resolvimus: Nam licet Christi potestas, quam vocant excellentia, quoad alias res in Ecclesiam non transierit; hæc tamen domini temporalis, etiam si excellenter in Christo fuisse dicatur, omnino transferri debuit, cum necessaria fuerit ad universale ipsius Ecclesiæ regimen, quod, ut diximus, aliter nec constare, nec sibi sufficere posset, quia fit illi, ad quem cura finis ultimi pertinet, subijci debent reliqui, ad quos pertinet cura finium antecedentium, quæ est temporalis potestas, ut probat D. Thom. dicit. lib. 1. de regim. Princ. cap. 14. qui etiam eod. lib. c. 1. & 6. sic ait: Romano Pontifici Vicario Christi oportet omnes Principes populi Christiani esse subiectos, sicut ipsi Domino Jesu Christo, qui non solum Sacerdos, sed etiam Rex est vocatus, &c.

Et quod hæc fit potestas à Christo in ejus Vicarios translata, nomine tenus censenda non sit, nec inefficax judicanda bene etiam probat Baron. ubi supra n. 28. ex iis, quæ Christus ipse liberaliter proficitur, & apud Joan. in Apoc. cap. 2. sic dicens: Qui vicerit & custodierit, usque ad finem opera mea, dabo illi potestatem super gentes. & reget eas in virga ferrea, & tanquam vas figuli confringentur, sicut & ego accipi à Patre meo. Quem locum exponens D. August. in hognil. 2. sup. Apocal. hæc in eandem sententiam profert: In Christo habet, Ecclesia hæc potestatem, sicut dicit Apostolus ad Roman. 8. cum illo nobis omnia donata fuisset. Sic virgam ferream, dicit Joannes propter justitiam, & propter rigorem; cum virga corrigantur homi, mali verò confringantur.

Idem fit quoque de hac regia dignitate per cum Sacerdotio ad posteros in Ecclesiam per Dominum transmissa, eruditè his verbis Epiphanius testatur, Rex alienigena Herodes advenit, & non amplius successores David diademata imponebant, translata Regia sede in Christo ad Ecclesiam. Et à domo quidem Carnali Juda, & Israël Regia dignitas translata est, firmiter autem sedet Thronus in sancta Dei Ecclesia in æternum, ex duplici origine dignitatem habens, Regia, ac Sacerdotali. Et Regiam quidem à Domino nostro Jesu Christo juxta duos modos, & quia est ex semine David Regis secundum carnem, & quia est Rex major a sæculo secundum Deitatem, Sacerdotalem verò, quia ipse est Pontifex, & Pontificum præfectus, &c.

158 Neque his refragatur, quod cum Christus rari, aut nunquam hanc temporalem potestatem, ex habitu in actum deduxerit, Pontifices etiam ab ejus exercitio abstinere debent. Nam secundum Martam d. c. 22. n. 4. & 5. & Bobadil. d. c. 17. n. 3. & 4. & ea, quae tangit Param. d. opin. 4. n. 67. in fine, duo tempora circa dominium Christi consideranda sunt; alterum ante passionem, & tunc propter humilitatem judicare recusavit, ut ostendunt testimonia, quae pro hac parte citantur. Alterum vero post resurrectionem, & tunc procedunt plenè, & planè reliqua loca, quae ei datam fuisse omnem potestatem in caelo, & in terra significant. Unde sequitur, quod cum post resurrectionem Petro clavium potestatem, & ovium omnium curam commiserit, ut constat Matth. cap. ult. & 16. ex potestate Domini, potestatem sui Vicarii metiri debemus, & ei supremam, & universalem jurisdictionem concedere, in spiritualibus semper, & ubique, & in temporalibus, ubi ad id commune Ecclesiae bonum expedire censerit. Et hoc, secundum eundem Martam d. cap. 22. in fine appendicit, significare voluit Christus Joan. dicit. c. 18. ubi postquam dixerat: Regnum meum non est de hoc mundo subdit: Nunc autem Regnum meum non est hinc, id est, nunc vim patior, & regnum, quod habeo, voluntarie relinquere volo, sed post resurrectionem, & redemptionem hominum factam, cum jam gloriosus, impassibilis, & immortalis existam, omnem regni mei potestatem, atque usum assumam, cujus contemplatione se esse verum Regem eidem Pilato responderat, & ne praedictis repugnet, sic exponendum videtur; prout & latius expendit Mendoza d. c. 2. lib. 1. Reg. num. 10. annotat. 13. sect. 3. num. 18.

Denique non obstat quintum, & ultimum argumentum, & nihilominus juri auctoritate desumptum, quibus temporalis potestas à Pontificis, & spirituali distinguitur, & ipsimet Pontifices affirmare videntur, sibi illam nequaquam competere. Nam generaliter cum eisdem Auctoribus responderi potest, verum quidem esse duas istas potestates regulariter distinctas esse, neque invicem confundi, sed potius se juvare debere, ne alias ordo Hierarchicus pervertatur, ut supra saepe retinimus, & late probat Turrecrem. in sum. de Eccles. lib. 1. c. 87. cum duob. seqq. Sor. de just. & jure, lib. 4. quest. 4. art. 1. Bobad. d. c. 17. n. 1. & cap. 16. n. 2. Anthon. Fab. in Cond. Sabaud. lib. 1. tit. 12. de jurisd. omn. jud. definit. 4. Morla in emp. jur. 1. part. tit. 2. num. 125. Ceval. 4. tom. pract. committ. quest. ult. n. 112. & plurimi alii, quos novissimè refert Calist. Remir. in tract. de lege Regia

162 Aragoniae, s. 2. n. 1. Non tamen in illis iuribus denegatur, quod in Romano Pontifice, ut in vero, & supremo totius Ecclesiae capite, & mundi Monarchia utriusque gladii potestas non resideat, & ab eo mediate totius jurisdictionis spiritualis fons, & origo dimanet, & utraque utique uti possit, citi sibi necessarium visum fuerit, ut aperte disponunt reliqua jura, quae in ultimo argumento hujus ultimi partis consideravimus.

163 Unde & dicere potuit Bald. in c. 1. in princip. qui feud. dare poss. quod Summus Pontifex est

Judex ordinarius omnium hominum totius mundi, & concurrat cum quolibet alio iudice ordinario. Et gloss. in c. ex transmissa de foro compet. Quod licet regulariter à iudicibus laicis non appelletur ad Papam, quia non sunt de ejus jurisdictione temporali, cap. si duobus, §. denique de appellat. ubi Abb. n. 5. & Franc. n. 12. Ubi tamen injustitia Imperatoris, vel Regis, aut aliorum Principum, non recognoscitur superiorum, esset notoria, & in causis & casibus arduis versaremur, tunc per viam extraordinarii recursus ad Papam appellari posset. Quam doctrinam latius prosequitur Innoc. in c. licet ex suscepto de for. compet. Dec. in d. c. si duobus, ex num. 10. Affili. in proem. const. regni, quest. 2. n. num. 7. Marc. Ant. Petra in tract. de potest. Princ. c. 6. n. 94. Et adeo probat Marta d. tract. de jurisd. 4. part. casu 56. num. 5. & 6. ut asserere audeat, hoc procedere non solum ratione peccati commissi propter notoriam injustitiam, vel quia ejus causa posset turbari pax universalis, sed etiam ratione propriae temporalis jurisdictionis, quam Summus Pontifex habet in universo.

Et hoc idem sentit D. Bernard. lib. 1. de con-165 sid. ad Eugen. quatenus inquit, Pontificis in criminibus, non in possessionibus temporalibus potestatem habere, & infima haec, & terrena Regibus, & Principibus terrarum relinquenda esse. Non enim affirmare voluit, extra potestatem Summi Pontificis esse, ubique de temporalibus judicare, quando necessitas finis spiritualis, vel alia justa causa illud exposulat. Sed quod vult, est, ut id, quoad fieri possit exequatur per alios: per se autem non nisi incidenter, aut quando illud fieri non potest, & ideo subjungit: Non quia indigni vos, sed quia indignum vobis talibus insistere, quippe potioribus occupatis. Denique ubi necessitas exigit, audi quid censet, non ego sed Apostolus: Si enim in vobis iudicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis; sed aliud est incidenter excutere in ista, causa quidem argente, aliud ultra incumbere istis, tamquam magnis, dignisque tali, & talium intentione rebus.

Quod etiam melius expressit lib. 4. duos il-166 los gladios exponens, quod Apostoli Christo obtulerunt, de quibus mutatis verbis ab ipso D. Bernardo, late loquitur text. in dicit. extravag. unam sanctam, vers. In hac ergo, de major. & obed. sup. n. 121. relata, & plures alii ex sanctis Patribus, quos refert B. Joan. à Capistrano in tract. de potest. Papa, part. 2. n. 194. & 225. Joseph. Stephan. de potest. caestiva, s. 8. num. 9. cum seqq. Anastas. Gernon. d. lib. 3. de sacros. immun. c. 23. ex n. 17. Et sequitur Praeposit. in d. c. cum ad verum dicitur. 96. docens, praedictas jurisdictiones, quoad exercitium esse distinctas. Nam hoc regulariter in temporalibus prohibuitur est Papae, cui dictum est: Pontifex gladium tuum in vagina, & Innoc. in d. c. solita, de major. & obed. ubi eandem distinctionem respiciens, Papae per attribuit auctoritatem Imperatori verò potestatem Papae jus faciendi, Imperatori actum; ita tamen, ut ex hoc non sequatur, quod una jurisdictione alteri non subsistat, & temporalis ab spirituali non pendeat. Nam per duo Iustitiana magna distincta sunt in caelo, & tamen Luna habet lumen à Sole, & ut dicitur in eodem c. solita:

CAPUT XXIV.

De eadem temporali Sedis Apostolica potestate, & qualiter Alex. VI. & alii Romani Pontifices ea usi reperiantur, quarum Bullae specialiter referentur & de vi argumenti, quod ex auctoritate, consuetudine, seu observatione Ecclesiae desumitur.

SUMMARIUM.

1. Quanta est inter Solem & Lunam, tanta est inter Papam, & Imperatorem differentia, quod novissimè prosequitur Seraph. Freit. de just. Imp. Aiat. c. 6. n. 39. & 40.

Idem etiam post alios probat, & sequitur Joan. Bapt. Valenzuela ad monit. contra Venet. p. 4. n. 178. ubi concludit quod Christus transtulit omnimodam potestatem in Petrum, & successores, etiam quoad temporalium administrationem. Sed ut reliqui Sacerdotes liberius divinis vacarent, & Summus Sacerdos saluti animarum intenderet, permissa est Imperatori eorundem temporalium administratio, d. c. cum ad verum 169 num. 96. dist. & similibus. Unde per Ecclesia, sic à Christo renovata, Monarchiam fuit propriam adeptam, quae dicta est regnum Apostolorum, cap. ita Dominus 19. dist. 22. c. in novo 21. dist. c. 2. dist. 22. c. loquitur 24. q. 1.

170 Quae omnia per latius explicat Joan. Turrecrem. in summa de Eccles. lib. 1. cap. 29. versic. Ad quartam: Anastas Gernon. d. cap. 13. ex n. 17. & 69. Param. d. opin. 4. ex num. 121. & Marta d. 1. part. cap. 25. per totum, qui sigillatim omnia jura in argumento relata percurrit, & eis speciales, & evidentes solutiones assignat, quas brevitas causa hic transcribere supersedeo, cum apud eos videri possint.

Et de historia per text. in d. cap. novit, pluribus agit Joan. Ign. in repetit. lib. 5. §. non alias, n. 415. ff. ad Syllaniam, & in disput. an Rex Francia recognoscat Imperium, n. 42. Cujac. in recitat. posthum. ad Decret. Remond. Rufius in defensione pro Pontif. Max. tologo ord. Sacerd. & Gernon. supra ex num. 55.

171 Quibus addere possumus, Pontificem ibi non dixisse, quod non poterat, sed quod non intendebat judicare de feudo, cujus per cognitio, & jurisdictione ex magis communi, & recepta Doctorum sententia, feudi domino regulariter relinquenda est, etiam si contra Ecclesiasticas personas agatur, cap. ceterum de iudicis, cap. verum, cap. ex transmissa de foro compet. Bald. in cap. qua in Ecclesiarum, n. 21. de constitutionibus: Andr. de Isernia in cap. 1. §. item si Clericis, col. 2. de capitul. Conrad. Menoch. de retinenda possess. remed. 3. ex num. 369. Jul. Clarus in §. feudum, 172 quest. 90. Nam quilibet per ab altero feudum cognoscens, etiam si sit Summus Pontifex, Imperator, Rex, vel alius Princeps, super feudibus controversiis debet iudicari à directo domino feudi. Socin. dicit. cap. ex transmissa num. 36. Marta de jurisd. 4. part. cent. 1. casu 89. n. 5. cum sequentibus. ubi rationem adducit, quia propter feudalem investituram semper censentur esse inferiores directo domino: Bald. in l. sed si hac, §. si liberta, ff. de in jus vocando: Zas. de feudis part. 7. num. 19. Henricus Rosenthal. in eodem tractat. cap. 12. conclus. 1. num. 10. ubi plurimos alios allegat lit. K. & contrariis responderet lit. L. & Marta loquens in terminis ejusdem cap. novit, dicit. capit. 25. ex numer. 2. usque ad numer. 15.

- 1 Pontificis temporalis potestas qualiter à Catholicis auctoribus accipitur.
- 2 Papa nisi ex justa, & gravi causa exercere solet, & debet potestatem temporalem, quam habet super Reges, & Principes etiam infideles, Et num. 6.
- 3 Causa ubi requiritur tamquam fundamentum jurisdictionis, necessaria dicitur, & procedere debet.
- 4 Papa, vel quilibet alius Princeps supremus non possunt auferre, nec mutare dominia jure gentium quaesita, sine justa causa.
- 5 Infidelium bona sine causa Papa non tollit.
- 6 Chiapensis Episcopi sententia.
- 7 Anastasii Gernoni verba expenduntur, circa modum, quo Pontifices uti solent potestate temporali.
- 8 Paramus justam causam, & prudentem arbitrio discussam requirit ad exercitium temporalis jurisdictionis Papae.
- 9 Thomas Bocius eleganter loquitur de modo, & ratione usus temporalis potestatis Romani Pontificis.
- 10 Dominia temporalia cum Papa mutat, vel auferit, ea ad Dominum dominorum reducit, & jus gentium potius conservare studet, quàm frangere.
- 11 Causa plurima, & urgentissima intervenient ad concedendam acquisitionem Novi Orbis.
- 12 Evangelii propagatio inter Indos facienda, desiderabat, eos alicui Principi Christiano submitti.
- 13 Orbis Novi jura acquisitio, concurrente cum aliis titulis concessione Pontificis, in dubium vocari non potest.
- 14 Catholicus Rex Ferdinand. & Elizabeth, qualiter Roman. Pontif. certiorum fecerint detectionis Novi Orbis, & illius conversionem, & acquisitionem exposulaverint.
- 15 Alexand. VI. ingens gaudium ob detectionem Novi Orbis accepit, & qualiter Apostolicis literis, ejus acquisitionem Regibus Catholicis concesserit.
- 16 Bulla Alexandri VI. qua Regibus Catholicis Novum Orbem concessit, ad litteram refertur, Et num. 24. aliae duae, quibus eandem concessionem confirmavit, & ampliavit.
- 17 Bullam Alex. VI. que Novum Orbem Regibus Catholicis donavit, qui referant, & laudent.
- 18 Alexand. VI. qualiter sedaverit controversiam inter Castella, & Lusitania Reges super Novi Orbis partitione subortam.
- 19 Alex. VI. non solum administrationem, sed etiam plenum dominium Novi Orbis Regibus Catholicis indultit, cum onere, ut Indorum conversionem curarent.
- 20 Orbem Novum pleno jure Catholicis Hispaniae Regibus à Pontifice datum, qui tradant.
- 21 Jacobi Mainoldi verba de pleno dominio Indiarum recensentur, ibidem.
- 21 Alex. VI. sequutus fuit opinionem eorum, qui Pontifici tribuunt temporalem dominationem in regnis, & bonis infidelium.
- 22 Bellarminus Cardinalis Illustris. se ipsum retrahere videtur, & inspecta Bulla Alexand. VI. plenum dominium Orbis Novi concessum esse agnoscit.
- 23 Thomas Bocius passim dignoscit per Bullam Alex. VI. plenum dominium Indiar. Regibus Catholicis datum fuisse, & dari potuisse.
- 24 Alexandri VI. vitia, si qua habuit, ingenti bono &

